

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรในตำบลพุด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

Extension of Maize Stubble Management of Farmers in Phu Khae Subdistrict,

Chaloem Phra Kiet District, Saraburi Province

รวีสร นาคีรักษ์ (Rawisara Nakeerak)¹ นารีรัตน์ สีระสาร (Nareerut Seerasam)² ชำรงเจต พัฒมข (Thamrongjet Puttamuk)³

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจ 2) ความรู้ในการจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 3) การจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และ 5) แนวทางการส่งเสริมการจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังเก็บเกี่ยว ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในตำบลพุด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรในฤดูกาลผลิต 2562/2563 จำนวน 395 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรทาร์โร ยามาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 199 ราย โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับ ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 54.20 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ทำไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 23.39 ปี ใช้แรงงานทำการเกษตรเฉลี่ย 2.23 คน พื้นที่ทำไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 20.60 ไร่ รายได้เฉลี่ยในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 112,282.31 บาท/ปี ต้นทุนการจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 5,489.20 บาท/ปี (2) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยว ในประเด็นการไถกลบต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ การไถกลบต่อซัง และเปลือกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่อยู่ในไร่ภายหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต แล้วไถกลบลงไปในดินระหว่างการเตรียมพื้นที่เพาะปลูกต่อไป มากที่สุด และประเด็นต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สามารถย่อยสลายได้ง่าย และใช้เวลาย่อยสลายน้อยกว่าต่อซังข้าว ที่ระดับน้อยที่สุด (3) การจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีการปลูกพืชตระกูลถั่ว ปอเทือง ปุ๋ยพืชสด หรือพืชหมุนเวียน ร่วมกับการไถกลบต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยว (4) เกษตรกรมีปัญหาด้านการสนับสนุนจากภาครัฐในเรื่องการจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยว ข้อเสนอแนะภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณค่าต้นทุนการจัดการต่อซัง ค่าไถกลบ (5) แนวทางการส่งเสริมการจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ การส่งเสริมประเด็นการส่งเสริม ดังนั้นควรสร้างจิตสำนึกให้เกษตรกร งด หรือเลิกการเผาต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยมีแนวทางการส่งเสริมแบบรายบุคคล คือ เจ้าหน้าที่ออกเยี่ยมเยียนให้คำปรึกษากับเกษตรกรเป็นประจำ การส่งเสริมแบบกลุ่ม คือ จัดทำแปลงสาธิตด้านการจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และการส่งเสริมแบบมวลชนโดยจัดทำความรู้และรณรงค์การจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ผ่านอินเทอร์เน็ต และแอปพลิเคชัน เช่น ไลน์ และเฟซบุ๊ก เป็นต้น

คำสำคัญ การส่งเสริม การจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

¹ นักศึกษาหลักสูตรส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช r.nakeerak@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แผนกวิชาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช nareerut.see@stou.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แผนกวิชาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช pthamrongjet@gmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) social and economic conditions, (2) knowledge of maize stubble management, (3) maize stubble management, (4) problems and recommendations on extension management of maize stubble, (5) extension guidelines of post-harvest maize stubble management. The population consisted of 395 maize farmers in Phu Khae Sub-district, Chaloem Phra Kiat District Saraburi who registered with the Department of Agricultural Extension in the production year of 2019/2020. The 199 sample size was based on Taro Yamane formula with the error value of 0.05. Structured interviews were used for data collection. Statistics used were frequency, percentage, maximum, minimum mean, standard deviation and ranking. The results indicated the following: (1) Most of the farmers were female with average of age 54.20 years and finished from primary school. The average experience in maize farming 23.39 years. The average farming labor 2.23. The average maize farming area is 20.60 rai. The average income in maize cultivation 112,282.31 baht/year. The average of cost maize stubble 5,489.20 baht/year. (2) Farmers were knowledgeable about post-harvest maize stubble management, the issue of plowing the maize stubble including plowing stubble and maize husks in the field after harvesting and then plowed into the soil during the next round of preparation of the arable land. the high level and maize stubble was easily biodegradable and less time to decompose than rice stubble at the lowest level. (3) management of maize stubble after harvest were 3 include growing legumes, jute, green manure or crop rotation with the plowing of maize stubble after harvest, also plow the maize stubble before the next maize growing season. (4) Farmers were problems of extension management maize stubble after harvest. Extension from the government would be support the budget for stubble management costs of tillage. (5) Extension guidelines of maize stubble management. Therefore, farmers should create awareness to refrain from or stop burning maize stubble. There was an individual extension approach, the officers regularly visit and give advice to farmers. Group extension was to create demonstration plots on maize stubble management. Mass extension by providing knowledge and campaigning on maize stubble management via internet and applications such as LINE and Facebook, etc.

Keywords: Extension, Management of maize stubble

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของโลก ซึ่งมีการใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ปริมาณความต้องการใช้เพิ่มขึ้นทุกปี โดยประเทศที่มีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2562/63 มากที่สุด 5 อันดับประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา, จีน, บราซิล, สหภาพยุโรป และอาร์เจนตินา ที่มีผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2562/63 ปริมาณ 350.01, 254.00, 101.00, 64.80 และ 50.00 ล้านตัน ตามลำดับ ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตอยู่ลำดับที่ 24 ของโลก (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563)

ประเทศไทย โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คาดการณ์แนวโน้มในปี 2563/64 ว่าเนื้อที่เพาะปลูกจำนวน 6.77 ล้านไร่ ลดลงจาก 6.82 ล้านไร่ ในปี 2562/63 เนื่องจากคาดว่าเกษตรกรจะยังคงประสบปัญหาหนอนกระทุ้งข้าวโพดลายจุดระบาด และปริมาณผลผลิตรวมจะเพิ่มขึ้นจาก 4.69 ล้านตัน ในปี 2562/63 เป็น 4.81 ล้านตัน ในปี 2563/64 หากสภาพอากาศเอื้ออำนวย ปริมาณน้ำเพียงพอ และสามารถควบคุมการระบาดของหนอนกระทุ้งข้าวโพดลายจุดได้ โดยสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ส่งผลให้ความต้องการบริโภคสินค้าปศุสัตว์ ทั้งในและต่างประเทศเพิ่มขึ้น ทำให้เกษตรกรต้องขยายการผลิตเพิ่มขึ้น โดยภาคที่มีศักยภาพในการผลิตมากที่สุด 3 อันดับแรกของประเทศ ได้แก่ 1) ภาคเหนือ 2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 3) ภาคกลาง (สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 5 กรมวิชาการเกษตร, 2562) จังหวัดสระบุรี เป็นแหล่งผลิตที่สำคัญ มีเนื้อที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทั้งสิ้นจำนวน 145,978 ไร่ กระจายอยู่ในตอนบนของจังหวัด ในเขตอำเภอพระพุทธบาท อำเภอแก่งคอย อำเภอมวกเหล็ก และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ตามลำดับ (สำนักงานจังหวัดสระบุรี, 2562) โดยอำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำนวน 14,095 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9 ของพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดสระบุรี (ระบบทะเบียนเกษตรกร, 2563) ซึ่งตำบลภายในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ที่มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มากที่สุด คือ ตำบลพุดแค โดยมีเนื้อที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 6,623 ไร่ (ระบบทะเบียนเกษตรกร, 2563)

จากสถานการณ์การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรในจังหวัดสระบุรี เมื่อถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรนิยมจัดการแปลงด้วยวิธีการเผาตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อเตรียมพื้นที่ปลูกในรอบถัดไป ซึ่งการเผาตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะโลกร้อน นับวันยังมีความรุนแรงขึ้น ส่งผลให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพร่างกาย ซึ่งการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรภายหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรด้วยการเผา ถือเป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม เป็นวิธีการจัดการที่เกษตรกรในประเทศไทยนิยมปฏิบัติ เพื่อการจัดการแปลงให้ทันต่อการเพาะปลูกถัดไป เป็นวิธีที่รวดเร็ว ค่าใช้จ่ายน้อย ประหยัดเวลา แต่ส่งผลกระทบต่อการทำลายโครงสร้างของดิน สูญเสียอินทรีย์วัตถุ และธาตุอาหารในดิน ทำลายจุลินทรีย์และแมลงที่เป็นประโยชน์ในดิน ความชื้นในดินลดลง

การจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยการไถกลบตอซัง เป็นวิธีที่ที่ภาครัฐมีกรรมรณรงค์ และส่งเสริม เนื่องจากเป็นวิธีที่ไม่ยุ่งยาก และต้นทุนการจัดการต่ำ อีกทั้งยังเกิดประโยชน์ ในด้านการปรับปรุงสมบัติทางกายภาพของดิน ส่งผลให้ดินโปร่ง ร่วนซุย ง่ายต่อการเตรียมดิน การระบายอากาศของดินเพิ่มมากขึ้น และเพิ่มการซึมผ่านของน้ำและการอุ้มน้ำของดิน ด้านการปรับปรุงสมบัติทางเคมีของดิน ซึ่งเป็นการเพิ่มธาตุอาหารให้แก่ดินโดยตรง ช่วยลดยิดธาตุอาหารจากการใส่ปุ๋ยเคมีไม่ให้สูญเสียไปจากดินซึ่งพืชสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ และช่วยลดความเป็นพิษจากดินเค็ม ซึ่งปัจจุบันได้มีนวัตกรรมการจัดการตอซัง และเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้เกษตรกรเลือกไปประยุกต์ใช้หลายวิธี อาทิเช่น การไถกลบตอซัง, วัสดุใช้เลี้ยงสัตว์, วัสดุทำปุ๋ยหมักและวัสดุในการทำเชื้อเพลิงอัดแท่งหรืออัดก้อน เป็นต้น ซึ่งสามารถลดต้นทุนการผลิต รวมถึงเป็นแหล่งสร้างรายได้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

อีกทางหนึ่งหากเกษตรกรเลือกนำไปปฏิบัติ อีกทั้งเป็นการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อม ไม่ให้ถูกทำลาย และเสื่อมโทรม รวมทั้งหน่วยงานของภาครัฐ โดยเฉพาะหน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ให้ความสำคัญ และให้ความรู้แก่เกษตรกร ทั้งการจัดอบรม ส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้นให้เกษตรกรเปลี่ยนพฤติกรรม และทัศนคติจากการเผาตอซัง เป็นการไถกลบตอซัง การนำตอซังมาใช้ประโยชน์ เพื่อเพิ่มคุณค่า แต่ผลการดำเนินการส่งเสริม ที่ผ่านมา ยังไม่เกิดผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากการรณรงค์การจัดการตอซังข้าวโพดไม่เป็นที่นิยม ทำให้เกษตรกรยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยว ส่งผลให้เกษตรกรยังมีการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ด้วยวิธีการเผาตอซัง โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่เกิด โครงสร้างของดินถูกทำลาย สูญเสียอินทรีย์วัตถุ และธาตุอาหารในดิน จุลินทรีย์และแมลงที่เป็นประโยชน์ในดินถูกทำลาย เกิดฝุ่นละอองก่อให้เกิดมลพิษที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นต้องศึกษา การส่งเสริมการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรในตำบลพุดแก้ว อำเภอนครหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรมีการนำตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม และความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์

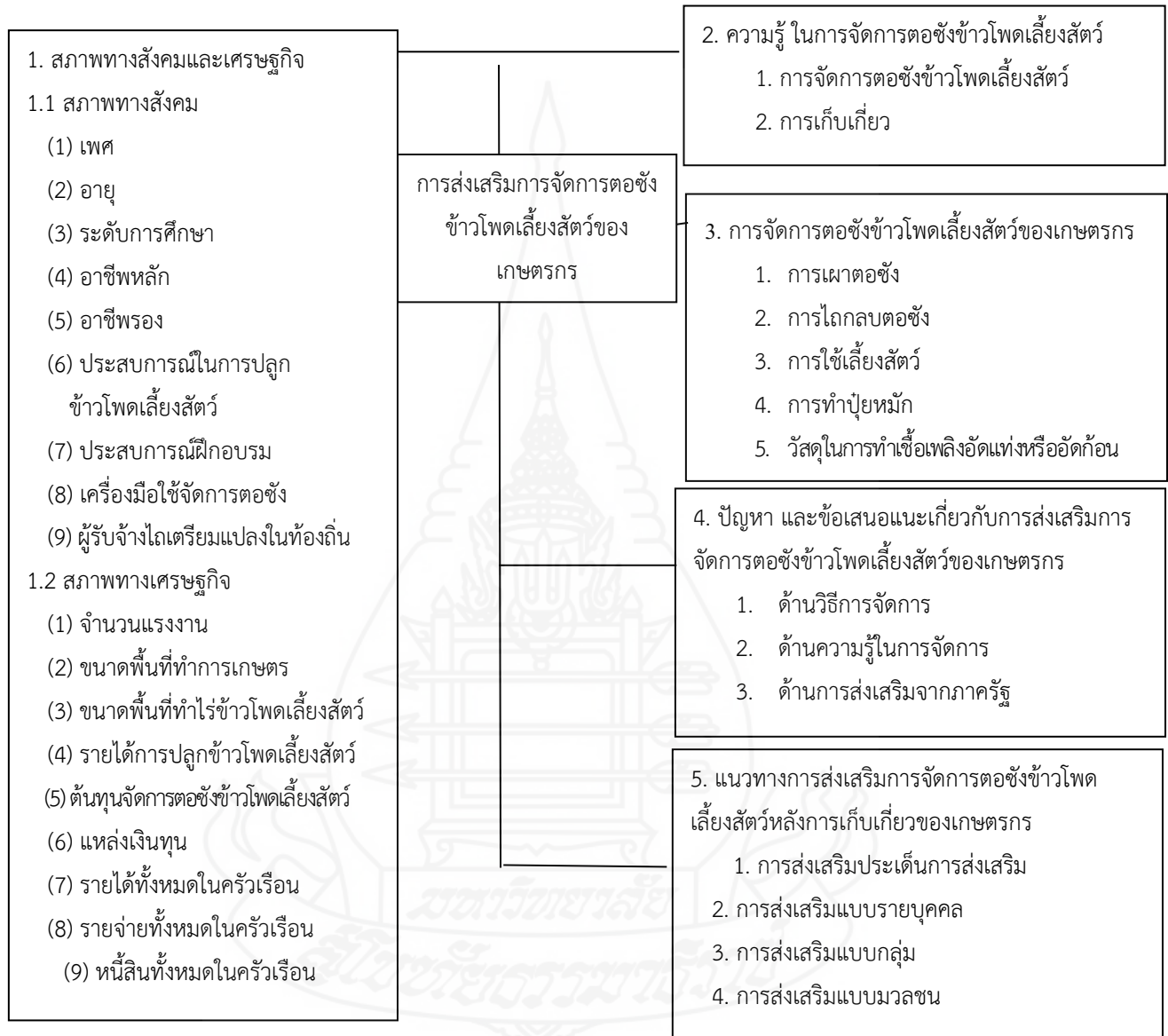
1. เพื่อศึกษาสภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาความรู้ ในการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร
5. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังเก็บเกี่ยวของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

กรอบความคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบความคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูการผลิต 2562/2563 ในตำบลพยุหะ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี และขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี จำนวน 395 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรมาโร ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 199 ราย สุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่กำหนดใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น (Validity and Reliability) ประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 ราย ในตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร และตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.865 และ 0.880 ตามลำดับ โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุดค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 54.20 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพหลักทำไร่ มีประสบการณ์ทำไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 23.39 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์การฝึกอบรมการจัดการต่อซึ่งข้าวโพด เกี่ยวกับการไถกลบตอซึ่งข้าวโพด เครื่องมือการเกษตร/เครื่องจักรกล ที่ใช้ในการจัดการต่อซึ่งส่วนใหญ่คือ รถแทรกเตอร์

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่า มีแรงงานทำการเกษตรเฉลี่ย 2.23 คน พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 21.24 ไร่ พื้นที่ทำไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 20.60 ไร่ รายได้เฉลี่ยในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 112,282.31 บาท/ปี แหล่งเงินทุนในการจัดการต่อซึ่ง พืชตนเอง ร้อยละ 51.3 ต้นทุนเฉลี่ยในการจัดการต่อซึ่ง 5,489.20 บาท/ปี รายได้เฉลี่ยทั้งหมดของครัวเรือน 149,065.13 บาท/ปี รายจ่ายเฉลี่ยทั้งหมดของครัวเรือน 93,512.06 บาท/ปี และหนี้สินเฉลี่ยทั้งหมดของครัวเรือน 52,115.58 บาท/ปี

2. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร

พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวในระดับมาก ได้แก่ เกษตรกร ร้อยละ 100.0 มีความรู้ในประเด็นการไถกลบตอซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และเปลือกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่อยู่ในไร่ ภายหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต แล้วไถกลบลงไปในดินระหว่างการเตรียมพื้นที่เพาะปลูกรอบต่อไป รองลงมา เกษตรกร ร้อยละ 99.0 มีความรู้ในประเด็นการจัดการต่อซึ่งของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวที่ดี มีความสำคัญต่อสภาพแวดล้อม และเกษตรกร ร้อยละ 97.5 มีความรู้ในประเด็นการบริหารจัดการภายในแปลงปลูกรอบถัดไป และการไถกลบตอซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากการไถกลบตอซึ่ง ทำให้โครงสร้างดินมีลักษณะโปร่ง ร่วนซุย มีการระบายน้ำดี

3. การจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร

พบว่า การจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร เกษตรกร ร้อยละ 81.4 ปลูกพืชตระกูลถั่ว ปอเทือง ปุ๋ยพืชสดหรือพืชหมุนเวียน ร่วมกับการไถกลบ ตอซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยว เป็นประจำ เกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ร้อยละ 57.8 ปลอ่ยให้ตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หังตาย แล้วทำการไถกลบตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยว เป็นบางครั้ง และเกษตรกร ร้อยละ 87.9 ไม่เคย นำเปลือก และซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ขายแหล่งรับซื้อ เพื่อเป็นวัสดุในการทำเชื้อเพลิง

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีปัญหา ด้านการส่งเสริมจากภาครัฐ ในระดับปานกลาง ได้แก่ การรณรงค์ในการจัดการตอซังขาดความต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ย 3.04 การสนับสนุนของภาครัฐ ไม่มีความต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ย 2.80 และขาดการประชาสัมพันธ์ถึงประโยชน์ของตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ค่าเฉลี่ย 2.68 รองลงมาด้านความรู้ในการจัดการตอซัง มีปัญหาระดับปานกลางเช่นกัน ได้แก่ ได้รับความรู้ไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ประโยชน์ ค่าเฉลี่ย 2.75 การถ่ายทอดความรู้การจัดการตอซังยังไม่เป็นที่แพร่หลายทั่วถึง ค่าเฉลี่ย 2.74 และไม่ทราบถึงประโยชน์ของตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ค่าเฉลี่ย 2.48 และด้านวิธีการจัดการตอซัง เกษตรกรมีปัญหาในระดับน้อย ได้แก่ ปัญหาขาดเครื่องจักรกลในการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ค่าเฉลี่ย 2.50 วิธีการและขั้นตอนในการจัดการตอซังค่อนข้างยุ่งยาก ค่าเฉลี่ย 2.24 และต้นทุนการจัดการตอซังสูง ทำให้ไม่คุ้มค่าต่อการจัดการ ค่าเฉลี่ย 2.06 ตามลำดับ

4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะ 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณค่าต้นทุนการจัดการตอซัง เช่น ค่าไถกลบ เป็นต้น 2) ภาครัฐควรสนับสนุนอุปกรณ์/เครื่องจักรกลทางการเกษตร 3) คิดค้นวิธีการจัดการตอซังให้มีการย่อยสลายได้เร็วขึ้น 4) ประชาสัมพันธ์ สร้างความรับรู้วิธี และประโยชน์ของการจัดการตอซังแก่เกษตรกร 5) ควรมีการคิดค้นวิธีการจัดการตอซังให้มีความหลากหลายน้อยขั้นตอน และสะดวกต่อการนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่ได้จริง และ 6) จัดทำแปลงเรียนรู้การจัดการตอซัง และมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในแปลง

5. แนวทางการส่งเสริมการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.53 ซึ่งแนวทางการส่งเสริมการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยว ได้แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ 1) การส่งเสริมประเด็นการส่งเสริม ได้แก่ ควรสร้างจิตสำนึกให้เกษตรกร งด หรือเลิกการเผาตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 2) การส่งเสริมแบบรายบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ออกเยี่ยมเยียนให้คำปรึกษากับเกษตรกรเป็นประจำ 3) การส่งเสริมแบบกลุ่ม ได้แก่ 1จัดทำแปลงสาธิตด้านการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และ 4) การส่งเสริมแบบมวลชน จัดทำความรู้และรณรงค์การจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ผ่านอินเทอร์เน็ต และแอปพลิเคชัน เช่น ไลน์ และเฟซบุ๊ก เป็นต้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการส่งเสริมการจัดการต่อรังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร ตำบลพุดแค อำเภอนิคมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร

ผลการวิจัย พบว่า ร้อยละ 54.3 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 54.20 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับสารินี สวนจันทร์ (2560) ศึกษาเรื่อง การจัดการต่อรังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรในตำบลธารเกษม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าเกษตรกรเป็นผู้หญิง ร้อยละ 57.7 อายุเฉลี่ย 57.20 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

ประสบการณ์ทำไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 23.39 ปี แตกต่างกับสารินี สวนจันทร์ (2560) พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 32.35 ปี ซึ่งถือว่ามีความชำนาญ ในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และการจัดการต่อรัง

ร้อยละ 59.3 มีประสบการณ์การฝึกอบรมการจัดการต่อรังข้าวโพด เกี่ยวกับการเฝ้าสังเกตต่อรังข้าวโพด สอดคล้องกับ กุลปรีชา นาเมืองรักษ์ (2558) ศึกษาเรื่องการยอมรับการจัดการต่อรังข้าวโพดของเกษตรกรในตำบลทุ่งแต อำเภอมือง จังหวัดยโสธร พบว่า ประสบการณ์ในการฝึกอบรมการจัดการต่อรัง โดยร้อยละ 42.9 ฝึกอบรมเรื่อง การเฝ้าสังเกตต่อรัง ซึ่งการเฝ้าสังเกตต่อรังมีความสำคัญต่อโครงสร้างของดินเป็นอย่างมาก เพราะทำให้เกิดความร่วนซุย มีการระบายอากาศของดินเพิ่มมากขึ้น เพิ่มการซึมผ่านของน้ำ และการอุ้มน้ำของดิน เป็นการเพิ่มธาตุอาหารให้แก่ดินโดยตรง

1.2 สภาพทางพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

ผลการวิจัย พบว่า แรงงานที่ใช้ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 2.23 คน เนื่องจากแรงงานจะเป็นแรงงานภายในครัวเรือน และมีการจ้างแรงงานรับจ้างทางการเกษตรเป็นบางกิจกรรม อาทิเช่น การเตรียมแปลงปลูก และฉีดพ่นยากำจัดโรค และแมลง เป็นต้น สอดคล้องกับสารินี สวนจันทร์ (2560) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั้งหมดมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.06 คน เกษตรกรมีการจ้างแรงงานในการเตรียมแปลง เตรียมเมล็ดพันธุ์ และป้องกันกำจัดวัชพืช เป็นต้น

พื้นที่ทำไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 20.60 ไร่ รายได้เฉลี่ยในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 112,282.31 บาท/ปี แตกต่างกับสารินี สวนจันทร์ (2560) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 29.42 ไร่ รายได้จากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 161,015.87 บาท/ปี ซึ่งต่างกันเพราะเนื้อที่เฉลี่ยปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีปริมาณต่างกัน ทำให้สัมพันธ์กับรายได้ โดยต้นทุนเฉลี่ยในการจัดการต่อรัง 5,489.20 บาท/ปี หรือ 266.47 บาท/ไร่ ซึ่งถือเป็นต้นทุน การจัดการต่อรังที่ไม่สูงมาก

2. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการต่อรังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร

ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 52.3 มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการต่อรังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร โดยภาพรวมเกษตรกรได้คะแนนเฉลี่ย 15.66 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับเกษตรกร ร้อยละ 59.3 มีประสบการณ์การฝึกอบรมการจัดการต่อรังข้าวโพด เกี่ยวกับการเฝ้าสังเกตต่อรังข้าวโพด ซึ่งหน่วยงานภาครัฐ อาทิเช่น กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานเกษตรอำเภอ และหน่วยงานในพื้นที่ เป็นต้น ได้มีการฝึกอบรม ประชาสัมพันธ์ถึงประโยชน์ของการจัดการต่อรัง อาทิเช่น การเฝ้าสังเกตต่อรัง การทำปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุทางการเกษตร และการใช้น้ำหมักชีวภาพช่วยเร่งการย่อยสลายเศษวัสดุทางการเกษตร เป็นต้น เพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจให้เกิดแก่เกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

3. การจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร

ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 81.4 ปลูกพืชตระกูลถั่ว ปอเทือง ปุ๋ยพืชสดหรือพืชหมุนเวียน ร่วมกับการไถกลบ ต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวเป็นประจำ เนื่องจากเมื่อเกษตรกรปฏิบัติแล้วดินในแปลงมีความโปร่ง ร่วนซุย สอดคล้องกับมัลลิกา ศรีจันทร์วงศ์ (2545) ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของวิธีการไถ และช่วงเวลาการไถกลบซากถั่วลิสง ที่มีต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของข้าวขาวดอกมะลิ 105 พบว่า กรรมวิธีที่มีการไถซาก ถั่วลิสงโดยวิธีการ และเวลาต่างๆ ทำให้การเจริญเติบโต และผลผลิตของข้าวสูงกว่ากรรมวิธีที่ไม่มีการไถซากถั่วลิสง เกษตรกร ร้อยละ 57.8 ปลอยให้ต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แห้งตาย แล้วทำการไถกลบต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวเป็นบางครั้ง เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนมีการพักแปลงหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิต และเกษตรกร ร้อยละ 87.9 ไม่เคยนำเปลือก และซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ขายแหล่งรับซื้อ เพื่อเป็นวัสดุในการทำเชื้อเพลิง เนื่องจากแหล่งรับซื้อยังไม่แพร่หลาย และส่วนใหญ่รับซื้อจากแหล่งที่มีการผลิตมาก หรือเป็นธุรกิจที่ทำครบวงจร ตั้งแต่ปลูกจนถึงผลิตเชื้อเพลิง

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร โดยภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในระดับน้อย ส่วนที่เป็นปัญหามากที่สุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมจากภาครัฐ ประเด็นปัญหาการรณรงค์ในการจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ต่อเนื่องซึ่งมีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากปัจจุบันได้มีมาตรการดำเนินการทางกฎหมายต่อผู้ฝ่าฝืนเผาในพื้นที่การเกษตร หรือการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในห้วงที่กำหนดห้ามเผา ซึ่งผู้ฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษ จึงอาจทำให้นโยบายในการจัดทำโครงการในการจัดงานรณรงค์จัดการเผาพื้นที่การเกษตรลดน้อยลง มีการจัดเพียงบางพื้นที่ที่มีปัญหาของการเผาพื้นที่ทำการเกษตรที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและจังหวัด จึงทำให้เกษตรกรขาดความตระหนักถึงความสำคัญ และผลที่ตามมาจากการเผาต่อซังเพื่อเตรียมแปลง รวมถึงทำให้ไม่ทราบถึงข้อดีและวิธีการปฏิบัติของการจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาหมอกควันได้เท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับบัณฑิต เกิดมงคล (2556) ที่พบว่างานรณรงค์ไถกลบฟางและต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และเกษตรกรตำบลทำให้ทราบถึงประโยชน์ของการไถกลบฟางและต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อนำไปตัดสินใจในการไถกลบฟาง และต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่การเข้าร่วมงานรณรงค์ไถกลบ ฟางและต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พบว่า การจัดงานรณรงค์ไถกลบฟางและต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ขาดความต่อเนื่อง

4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร

1) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรต้องการให้มีการส่งเสริมเรื่องวิธีการจัดการต่อซังที่มีประสิทธิภาพ และนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ดังนั้น ควรมีการคิดค้นวิธีการจัดการต่อซังให้มีการย่อยสลายได้เร็วขึ้น มีวิธีที่หลากหลาย น้อยขั้นตอน และสะดวกต่อการนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่ได้จริง

2) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไม่เพียงพอ ดังนั้นควรมีการประชาสัมพันธ์ สร้างความรับรู้ และประโยชน์ของการจัดการต่อซังแก่เกษตรกร พร้อมจัดทำแปลงเรียนรู้การจัดการต่อซัง และมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในแปลง

3) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรขาดเครื่องจักรกลในการจัดการต่อซัง ดังนั้น ภาครัฐควรสนับสนุนอุปกรณ์/เครื่องจักรกลทางการเกษตรที่ใช้สำหรับจัดการต่อซังในแต่ละท้องที่ เพื่อการรวมกลุ่มกันใช้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

5. แนวทางการส่งเสริมการจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร

5.1 ประเด็นแนวทางการส่งเสริมประเด็นการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประเด็นการส่งเสริมในการส่งเสริมสร้างจิตสำนึกให้เกษตรกร งด หรือเลิกการเผาต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากการจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรยังคงมีการเผาต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทั้งนี้เกิดจากการขาดความรู้และขาดการปฏิบัติที่ถูกต้องส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงเกษตรกรส่วนหนึ่งไม่ได้รับการอบรมการจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทำให้ไม่ตระหนักถึงข้อเสียจากการเผาต่อซึ่ง

5.2 ประเด็นแนวทางการส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมแบบมวลชน ในการจัดทำความรู้และรณรงค์การจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ผ่านอินเทอร์เน็ต และแอปพลิเคชัน เช่น ไลน์ และเฟสบุ๊ค เป็นต้น และการจัดนิทรรศการ หรือกิจกรรมให้ความรู้แก่เกษตรกร เรื่องการจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากการถ่ายทอดความรู้การจัดการต่อซึ่งยังไม่นิยม ทำให้หน่วยงานของภาครัฐควรมีการรณรงค์ในการจัดการต่อซึ่งอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความแพร่หลายและต่อเนื่องในการส่งเสริมการจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวที่ได้ประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1) จากผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรยังขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องการจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จึงทำให้เกษตรกรควรมีการค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อให้ได้รับข้อมูล วิธีการปฏิบัติที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่บริบทของตนเองให้เกิดประสิทธิภาพ เห็นการเปลี่ยนแปลงจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

2) จากผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรยังมีการจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ด้วยวิธีการเผาต่อซึ่ง ดังนั้นเกษตรกรควรมีการรณรงค์ภายในชุมชน เพื่อสร้างค่านิยมในการจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ไม่ให้เกิดการเผาต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หลังการเก็บเกี่ยวภายในชุมชน

3) จากผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีความต้องการเครื่องจักรกลในการจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ดังนั้นเกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มบุคคลที่มีเป้าหมายในการจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อการร่วมกันบริหารจัดการต่อซึ่งที่มีประสิทธิภาพ และมีการปฏิบัติเป็นวงกว้าง จนถึงสามารถของงบประมาณสนับสนุนเครื่องจักรกลทางการเกษตรที่ช่วยเกี่ยวกับการจัดการต่อซึ่งสำหรับใช้ภายในชุมชนในฤดูกาลหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต

1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ และหน่วยงาน

1) จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ในการเปรียบเทียบต้นทุนการจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ถูกวิธี ดังนั้นควรมีการจัดการอบรมการคำนวณต้นทุนการจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แต่ละวิธี ที่มีข้อมูลชัดเจน เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่เจ้าหน้าที่เพื่อการนำไปประกอบการส่งเสริมแก่เกษตรกรต่อไป

2) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการให้มีการส่งเสริมสร้างจิตสำนึกให้งด หรือเลิกเผาต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเจ้าหน้าที่และหน่วยงานยังขาดทักษะการพูดโน้มน้าวใจ สร้างจิตสำนึก ดังนั้น ควรมีการอบรมเจ้าหน้าที่ หรือมีภาคีเครือข่าย วิทยากรในการส่งเสริมเกษตรกร ด้านการสร้างจิตสำนึก ความตระหนักในผลกระทบจากการเผาต่อซึ่ง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งต้องใช้วิทยากรมืออาชีพ ที่มีความสามารถในการพูดโน้มน้าวใจให้เกษตรกรรู้สึกเห็นด้วยต่อการงดเผาตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

3) จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีความเห็นด้วยเกี่ยวกับการส่งเสริมรายบุคคล คือ เจ้าหน้าที่ออกเยี่ยมเยียนให้คำปรึกษากับเกษตรกรเป็นประจำ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรมีการเยี่ยมเยียนเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่

4) จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีความต้องการให้มีการจัดทำความรู้และรณรงค์การจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ผ่านอินเทอร์เน็ต และแอปพลิเคชัน ดังนั้นหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ควรมีใช้สื่อออนไลน์เป็นแหล่งความรู้ให้แก่เกษตรกร เนื่องจากเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงได้รวดเร็วทุกที่ทุกเวลา และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และควรส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการตอซัง เช่น การให้ความรู้เครื่องจักรกลทางการเกษตร รวมถึงสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

1.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากผลการวิจัยพบว่า ภาครัฐขาดการรณรงค์การจัดการตอซังที่มีความต่อเนื่องและทั่วถึง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมรณรงค์การจัดการตอซังก่อนฤดูการเก็บเกี่ยว โดยให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนนำนวัตกรรม เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพต่อการจัดการตอซัง มาประชาสัมพันธ์ และสาธิตต่อเกษตรกร เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกวิธีการจัดการตอซัง

2) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรขาดเครื่องจักรกลในการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ดังนั้น ภาครัฐควรมีนโยบายโครงการสนับสนุนเครื่องจักรกลทางการเกษตรในการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

3) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรยังมีการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ด้วยวิธีการเผาตอซัง ซึ่งก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ภาครัฐควรสนับสนุนการจัดการการผลิตพืชที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสนับสนุนให้มีการบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้จากการเกษตรให้เป็นประโยชน์ และไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษาวิธีการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ที่มีประสิทธิภาพ ใช้เวลาน้อย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ได้จริง

2) ศึกษาเปรียบเทียบวิธีการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยววิธีไหนที่มีประสิทธิภาพ และต้นทุนการจัดการต่ำ

3) ศึกษาระยะเวลาที่เหมาะสมในการไถกลบตอซัง ให้เกิดการสูญเสียธาตุอาหารน้อยที่สุด เพื่อประโยชน์ของการปรับปรุงบำรุงดินจากการไถกลบตอซัง

4) ศึกษาวิธีการส่งเสริมสร้างจิตสำนึกด้านการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร

เอกสารอ้างอิง

กุลปรียา นาเมืองรักษ์. (2558). การยอมรับการจัดการตอซังข้าวของเกษตรกรในตำบลทุ่งแร่ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

-
- บัณฑิต เกิดมงคล. (2556). การไถ่กลบฟางและต่อซึ่งข้าวของเกษตรกร ตำบลตะคุ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา . มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- มัลลิกา ศรีจันทวงศ์, (2545). อิทธิพลของวิธีการใส่และช่วงเวลาการไถ่กลบซากกล้วยที่มีต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของ ข้าวขาวดอกมะลิ 105. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.
- วีรภาดา หยกอุบล. (2555) .ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกรูปแบบการจัดการต่อซึ่ง-ฟางข้าว ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา.วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สารินี สอนจันทร์. (2560). การจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรในตำบลธารเกษมอำเภอฟุพทุบาท จังหวัด สระบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานจังหวัดสระบุรี. (2562). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563. จังหวัดสระบุรี.
- สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 5. (2562). การจัดการความรู้ เทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังนาในเขตพื้นที่ ภาคกลาง. กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2563). แนวโน้มสถานการณ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทย ปี 2563. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2564. สืบค้นจาก <https://api.dtn.go.th/files/v3>